

És una sargantana de tamany mig entre les altres sargantanes i els llargardaixos. Té el cos gruixut i cilíndric i la cua molt llarga i rígida. Els cos pot arribar als 8 cm i la cua als 23, és a dir, gairebé 3 vegades la longitud total del cos. El cap és més aviat petit i enllaça amb el cos mitjançant un coll molt poc diferenciat i sense collar, de manera que entre les escates de la gola i les ventrals no s'hi remarca diferència. Les escates dorsals i dels flancs són grosses, molt marcadament carenades, imbricades, punxegudes i de forma romboïdal. Aquest particular tipus d'escata constitueix un dels elements claus d'identificació del sargantaner.

Totes les parts superiors del cos, dors, cua i costats, són de color marró uniforme, només variable en el seu to general: més clar o més fosc, més bru o més castany. A la Garrotxa, habitualment són de color bru clar. Al damunt d'aquesta coloració uniforme, destaquen dues ratlles groguenques o ocre a cada costat. La ratlla superior pot estar envoltada per una línia més fosca. Tot i que la bibliografia apunta que aquestes ratlles poden anar desapareixent en els mascles més grans, a la Garrotxa no ho hem pogut constatar. Els mascles també mostren a les espatlles unes petites taques blaves envoltades de color fosc.

Les parts inferiors són blanquinoses o groguenques uniformes excepte en els joves, els quals poden mostrar colors ataronjats a les parts anteriors de la cua. En època de zel, els mascles mostren colors taronges o vermells a la gola i a les galtes, colors que també poden aparèixer en algunes femelles adultes. S'alimenta d'insectes i d'aranyes. D'entre la varietat d'invertebrats que pot consumir destaquen els coleòpters, els ortòpters, els homòpters i les formigues. Utilitza la caça a la carrera per capturar-los, per l'èxit de la qual li cal una adequada temperatura corporal.

Els sargantaners són madurs sexualment als dos anys d'edat. S'aparellen el mes d'abril o de maig. Les còpules duren uns 10 minuts mentre els mascles subjecten amb la boca el cos o el coll de la femella. Entre maig, juny i principis de juliol ponen fins a 11 ous, de 8 x 12 mm, quasi esfèrics. La incubació, de durada a l'entorn dels 40 dies, comporta el naixement de les cries entre juliol i agost amb una longitud corporal d'uns 2'5 cm. En els llocs més càlids sembla que es produeix una segona posta que permet nous naixements fins al mes d'octubre; en canvi, en llocs més freds, entre ells segurament la major part de la nostra comarca, només es produeix una posta anual.

Quan se l'agafa emet uns xiulets aguts. A més d'usar-los amb finalitats defensives, alguns autors també atribueixen a aquests sons funcions

territorials. Els territoris que ocupen poden tenir extensions variables, segons recull *Fauna Ibèrica*, de 128 a 561 m², en mascles, i de 49 a 141 m², en les femelles.

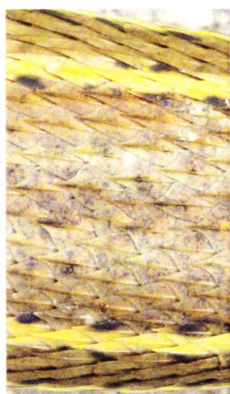
Un gran nombre de vertebrats depreden sobre les poblacions de sargantaners: rapinyaires diürns i nocturns com l'aligot (*Buteo buteo*), l'àguila marcenca (*Circus gallicus*), el xoriguer (*Falco tinnunculus*), el mussol comú (*Athene noctua*), ocells com la puput (*Upupa epops*) o els diferents lànids, serps com les serps de nit (*Coronella sp.*), o la serp verda (*Malpolon*

monspessulanus) i mamífers com guilles (*Vulpes vulpes*), genetes (*Genetta genetta*) i llúdrigues (*Lutra lutra*). A part de la coloració críptica, intenten defugir els predadors mitjançant una veloç carrera cap als seus amagatalls entre la vegetació, en forats o sota de roques. De fet, és una sargantana àgil i ràpida que s'enfila amb molta facilitat a les roques i a la vegetació, gairebé sempre prou espessa com per oferir-li bon refugi. Trobarem sargantaners a tot tipus d'espai provist d'una certa cobertura vegetal, amb una preferència per ecotons que li proporcionin, en un mínim espai de terreny, cobertura vegetal densa i espai obert on poder satisfer els seus requeriments

termòfils amb llargues estones d'assolellar-se. Així, ocupa preferentment indrets com clarianes de bosc, límits de bosc amb conreus, marges embardissats de vora pistes i camins i erms. És una espècie que al nostre país s'estén arreu de l'ambient mediterrani, des de les dunes de vora mar fins al domini de la vegetació eurosiberiana, on

progressivament es rarifica fins a desaparèixer-hi del tot. Precisament, la identificació del sargantaner en un espai obert sorrenc i la correguda cap als seus amagatalls un cop se sent descobert és l'origen dels seu nom científic: *psammos*, sorra, *dromeos*, que corre. En l'ampli domini altitudinal que va d'arran de mar fins als 1400 m són molts els espais amb les característiques anteriorment esmentades on el trobarem. La hivernació del sargantaner és curta en clima accentuadament mediterrani, fins i tot manté activitat durant tot l'any en llocs com Andalusia. En indrets més freds com la Garrotxa, la hivernació s'allarga de novembre a febrer o primers de març. Escull per hivernar forats i esquerdes de pedres. Al'estiu, l'activitat es reparteix en dos períodes, matí i tarda, mentre que a la primavera i la tardor desenvolupa la seva activitat diària d'una sola tirada. Ocupa part del Magrib, d'aquí el seu nominatiu *algerus*: argelí, al centre i nord del Marroc i al nord d'Algèria i de Tunísia, gairebé tota la Península Ibèrica excepte el nord de Galícia, la façana cantàbrica i els punts més elevats del Pirineu i, pel Rosselló i Lluçanet arriba fins al Roine. Als Països Catalans és absent de les Illes i de les parts altes de les comarques més pirinenques: Vall d'Aran, Pallars Sobirà, Alta Ribagorça i Andorra. Així, s'estén arreu del nostre país des d'arran de mar fins als 1400 m i en aquest domini climàtic mediterrani només el limiten temperatures per sota dels 8°C de temperatura mitjana anual i es

rarifica en indrets amb pluviositat superior als 1000 mm. Les seves poblacions abunden en terres baixes catalanes i progressivament es van rarificant fins a desaparèixer en indrets més freds. No és una sargantana antropòfila, si bé utilitza el medi rural que li és propici. El sargantaner gros és una espècie present a la Garrotxa que es localitza dispersa irregularment arreu de la comarca. De fet, li és propícia tota la comarca excepte els indrets més marcadament eurosiberians i humits i els espais densament forestats. Es tracta d'una espècie, però, que mostra moderades densitats de població i localitzades, de manera que no és tan fàcil d'observar com les altres sargantanes (*Podarcis* sp.). A més, el sargantaner gros és una d'aquelles espècies que es fa més difícil de trobar perquè no té uns espais molt determinats i accessibles on poder-lo anar a cercar mentre està inactiu i, sobretot, en densitats moderades i distribució dispersa, com és el cas d'aquesta espècie a la Garrotxa, la probabilitat de trobar-lo casualment és menor. Es tracta, en definitiva, d'una espècie amb una població dispersa, poc densa, no pas fàcil de localitzar, però que podem trobar en qualsevol punt de la geografia comarcal en els espais d'ecotó, és a dir, de confluència d'ecosistemes diferents, generalment un de caràcter obert i un altre de tancat. Així s'ha identificat des de les terres baixes comarcals fins a Talaixà, el Brull, Falgars, etc. Vores de camins, espai d'ecotó entre un bosc i els conreus són els indrets on amb més facilitat l'hem observat assolentant-se.

